

У маленькій кімнатці усе гуде — триває попередній монтаж повнометражної стрічки «Владика Андрей» про митрополита УГКЦ Андрея Шептицького. На екрані з'являється маленький хлопчик у ярмулці. «Це син равина, дитина, яку врятував Шептицький», — пояснює режисер фільму Олесь Янчук. За його словами, зйомки фільму вже майже завершено.

ОЛЕСЬ ЯНЧУК:

«ЯКБИ «ВЛАДИКУ АНДРЕЯ» ЗНІМАЛИ У США, ЦЕ КОШТУВАЛО Б 100 МІЛЬЙОНІВ»

Розмову веде Олена Угрин

— *Пане Олесю, звідки цей маленький актор?*

— Зі Львова. Там відбувалися зйомки більшої частини фільму. У травні продовжимо роботу у Львові, а кілька сцен знімемо в Криму та Ватикані. До Криму поїдемо, щоб зняти спогад Митрополита про відпочинок на теплом морі. У Ватикані ж хочемо зафільмувати аудієнцію молодого Шептицького у папи.

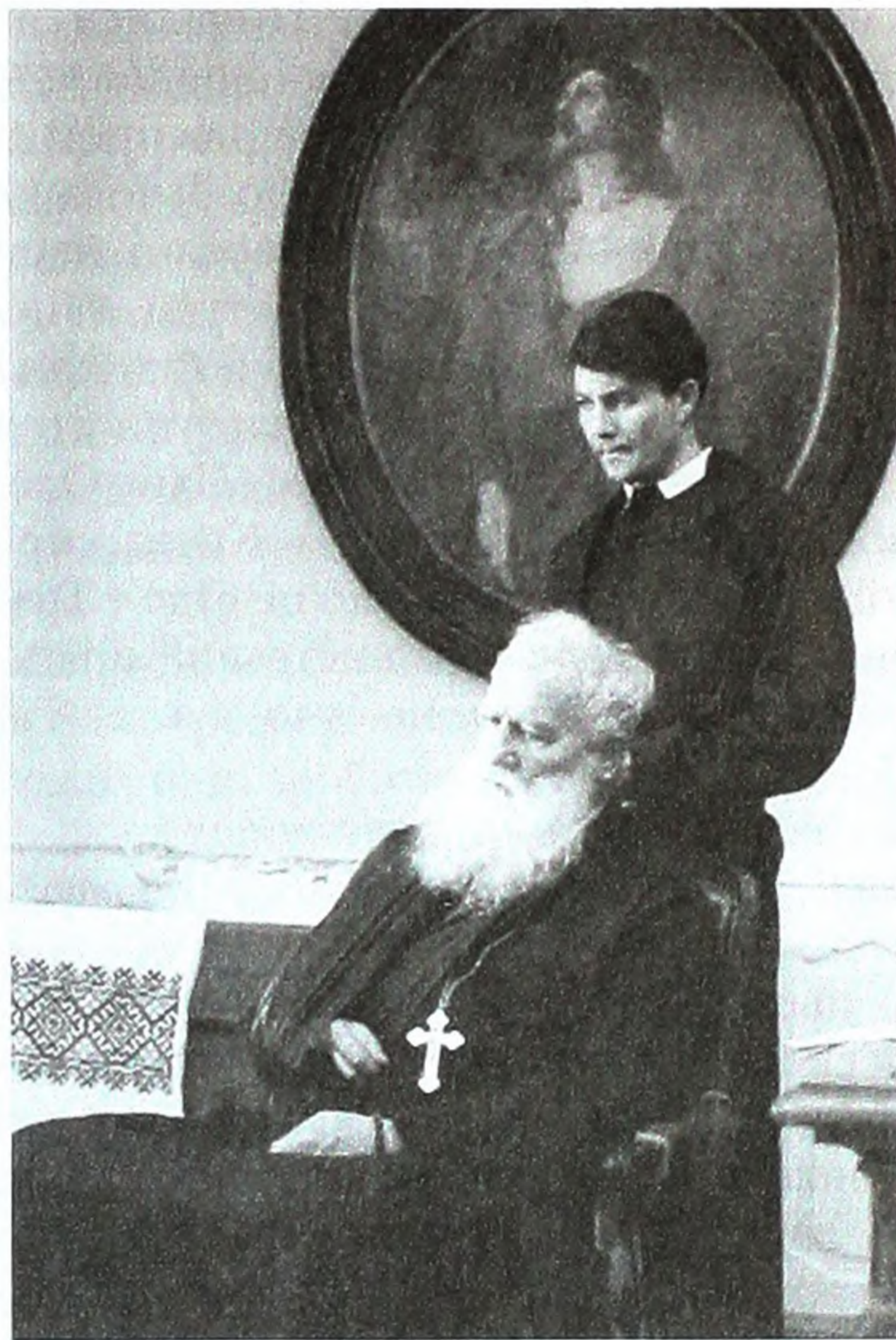
— *На зйомки приходило чимало львів'ян. Як працювалось із ними?*

— Дуже добре, хоча сцени часто були складними. Для прикладу, різдвяна проповідь Митрополита: коли знімали її, був сильний мороз і вітер. Ми працювали з краном системи «Фільмотехнік», і навіть цей кран розхитувало вітром. Інша непроста зйомка — бал: людям потрібно було увесь день танцювати під музику. Робота тривала від дев'ятої ранку, а подякував я всім о десятій вечора. І коли пролунало, що зйомка закінчилася, зірвалися оплески. Адже дія відбувалася у дзеркальній залі Львівської опери, ми обрали гарних жінок та чоловіків, було справжнє панство... Усі ніби потрапили на справжній бал, потрапили в суспільство, якого більше ніколи не буде.

— *Можливо, і Львівська об'єднана це відчула, адже виділила на фільм 300 тисяч гривень...*

— І я їм дуже вдячний. Ці гроші справді допомогли у зйомках.

Хоча не все у Львові було просто: нам двічі зривали зйомки, через приїзд політиків. Щоб глядач відчув атмосферу окупаційного Львова, я хотів зняти нацистський прапор

Сергій Романюк, Євген Нищук у фільмі «Владика Андрей». Режисер Олесь Янчук. Оператор Віталій Зимовець. Національна кіностудія ім. О. Довженка.

Євген Нищук у фільмі «Владика Андрей».

на ратуші у снігопад. Це мала бути частина сцени різдвяної проповіді Митрополита. Люди стоять на вулицях і слухають її через гучномовці, падає сніг, а на ратуші – нацистський прапор. Почалися зйомки різдвяної проповіді у снігопад, тож і продовження мало бути у снігопад. Я ретельно перевіряв прогнози погоди, уже знав коли буде сніг... І тут до Львова приїхав Янукович. Мені дзвонять ці схвильовані держслужбовці та просять не вивішувати на ратуші нацистські прапори. І снігопад я втратив. Далі чекаю три тижні аж до нового снігу, нарешті бачу – наступного дня по обіді буде. Телефоную в ратушу і чую: «Пане Олесю, це неможливо, приїхали політики з Києва, приїхала Юлія Тимошенко. Ви уявляєте, що це буде – Тимошенко в ратуші, а над ратушею фашистський прапор!». У результаті снігопадів більше не було, а я так і не зняв цей кадр.

– У вашому фільмі, окрім професійних акторів, знялися ще й справжні священники та монахи. Любите працювати із акторами-непрофесіоналами?

– Люблю. У цьому фільмі у мене знявся навіть справжній банкір. Для сцени в казино, де грають у карти та п'ють, потрібен був львівський пан, справжня «біла кістка». І мій банкір виявився саме таким, крім того, це людина, яка любить життя у всіх проявах. Банкіра відповідно одягли, і він прикрасив увесь епізод у казино.

– А якою буде тривалість фільму, і чи підібрали вже музику до нього?

– Композитор Володимир Гронський написав музику уже для трьох моїх картин. Ця буде четвертою. А щодо тривалості... Здебільшого мої фільми тривають менше двох годин. Гадаю, ця стрічка триватиме принаймні дві

години, а то й більше. Спільно зі сценаристом Михайлом Шаєвичем почали писати сценарій до фільму ще у 2001-му, і цей копіткий процес тривав кілька років. Сценарій постійно змінювався, зараз працюємо із п'ятим його варіантом, а можливо, буде й шостий. Річ у тім, що змонтовані епізоди уже диктують певні нюанси, які хочеться у фільмі мати. Наприклад, під час зйомок ми ввели три епізоди, яких у сценарії не було. В одному із них маленький Шептицький з мамою молиться в церкві й, відчувши присутність вищої сили, дуже емоційно на це реагує.

– Чи плануєте зробити телевізійну версію стрічки?

– Існує така ідея, проте з телеканалами іще не говорив. Керівники каналів не хочуть вкладати гроші у виробництво фільму, вони прагнуть мати готову стрічку, купити її за «три копійки» і заробити на цьому гроші. Адже середня ціна за право показу фільму вітчизняного режисера – тисяча доларів, а реклама у прайм-тайм коштує значно дорожче.

Мої роботи уже демонстрували на ТБ. На День незалежності «1+1» показав одразу три мої стрічки. «Атентат. Осіннє вбивство у Мюнхені», «Нескорений» та «Залізну сотню».

– Коли ж глядачі зможуть побачити «Владика»?

– Якщо буде нормальне фінансування – наприкінці осені. Адже бюджет фільму – десять мільйонів гривень, із них надійшло менше трьох мільйонів. За два дні до нового року на наші рахунки перевели два мільйони, мабуть, у надії, що до першого січня ми не встигнемо ці гроші освоїти. А ми за день півтора мільйони витратили: заплатили за все, за що лишень могли. І не повернулися на резервний рахунок Кабміну ці гроші.

Ви ж знаєте, у нас нині тендерна система в кінематографі. Але який може бути тендер в кіно? Хіба той, хто зніме фільм дешевше, зробить це краще? Та якби Шептицького знімали у США, усе це коштувало б 100 мільйонів доларів. Мінімум.

– Кажуть, у бюджет фільму грошей на рекламу не закладено...

– У міністерстві вважають: якщо державне, то не має бути комерційне. Та це нонсенс. Кіно потрібно «розкручувати», якщо держава не хоче цього робити, то хтось інший повинен цим займатися. Я гадаю треба буде залучити якусь компанію комерційного прокату, щоб фільм мав нормальне прокатне життя.

«Владика» буде також на DVD. Це дуже хороший крок, адже DVD має в Україні свого глядача, і щороку їхня кількість збільшується.

– Інші ваші стрічки також є на DVD?

– Так, усі. Права на «Залізну сотню» навіть купили росіяни і гарно озвучили стрічку російською. Їм цікаві «фільми о бандеровцях». І вони в Росії продаються! А піратські копії можна знайти навіть в Австралії, у крамницях для російськомовних емігрантів.

– Уявімо, що бюджет стрічки вдесятеро більший від нинішнього і гроші надходять вчасно, що змінилося б у роботі над «Владикою»?

– Гроші дають свободу, як в житті, так і в мистецтві, особливо у кіномистецтві. Бо кіно – це виробництво. Мабуть, концепція залишилася б тією самою, змінилася б швидкість робіт, та й технічні можливості були б інші. Крім

того, «Владика Андрея» ми зняли без декорацій. Із декораціями працювати дуже зручно, але коштують вони нині шалені гроші, тож ми мали виключно реальні інтер'єри. Але Митрополичі палати дуже гарні, там дух Шептицького відчувається, тому я задоволений, що знімав там.

Цікаво було працювати і в кабінеті голови львівської облдержадміністрації Петра Олійника. Кабінет старовинний, там колись сидів представник Франца Йосифа. Нам стали в нагоді шафа тих часів та старовинний годинник.

– Чи знімали для фільму речі, які належали Шептицькому?

– Є сцена, де глядачі зможуть побачити ручний хрест Шептицького. Буде у стрічці й крісло Шептицького, яке спеціально для нас принесли із Собору святого Юра до Митрополичих палат.

– А як щодо костюмів Митрополита?

– Ми пошили убрання ідентичне до того, яке було в Шептицького, ґрунтувалися на його фотографіях. І коли з Парижа приїхав Михайло Гринчишин – владика, який очолює Комітет з беатифікації Шептицького та знав Митрополита ще при житті, – і побачив актора у гримі та вбранні, то аж заплакав – настільки той схожий.

– Що знали актори про Шептицького до початку фільму?

– Я всіх «Шептицьких» (у нас їх троє – маленький, молодий та старий) за кілька днів до початку зйомок відправив у монастир, щоб вони перейнялися необхідним настроєм. Сергія Романюка, найстаршого, я відправив у Крехівський монастир, його поселили у будиночку для гостей. Одну ніч він там перебув і попросився до готелю, бо будинок не опалювали. А, може, йому й страшно стало, адже був там сам, а вікна виходили на монастирський цвинтар.

– І допомогла така підготовка?

– Романюк дуже гарно ввійшов у образ, переконливо. Знаєте, у мене такий парадокс із цим актором: коли він уже в гримі та костюмі, інакше починає ходити, розмовляти... І я тоді кажу собі: «Хіба це Романюк? Та ні». А коли Сергій вечеряє в готелі без гриму, я дивлюсь на нього знову: «Оце він грає Шептицького? Неможливо!»

– Чи ви знайомі з попередніми спробами втілити образ Шептицького в кіно?

– Були радянські фільми, де існував такий персонаж – Андрей Шептицький. Звісно ж, персонаж був негативний. Я спеціально подивився ці фільми. Зокрема, стрічку «Іванна», стрічку, яку Ватикан прокляв. До речі, після цього трапилися страшні речі: актриса, яка грала у фільмі, невдовзі загинула, загинув і оператор. Фільм же починається із похорону Шептицького, вулицею ідуть люди, і хтось запитує: «Кого ховають?», а інший відповідає: «Вбивцю ховають».

Я також бачив «Спокуту чужих гріхів» і «Таємницю святого Юра» – у жодній із стрічок Митрополита не показано об'єктивно.

– Що змусило вас зацікавитися саме Андреем Шептицьким? Адже в нашій історії чимало постатей, які заслуговують на увагу...

– Шептицький – це надзвичайна постать, постать світового масштабу, яку в радянській час облили бру-

Кадр з фільму «Владика Андрей».

дом. А я як затятий антирадянщик завжди хотів отій системі дати «під дих». «Владика Андрей» показує Шептицького за чотирьох режимів – австро-угорського, польського, німецького та радянського. І при кожному Шептицький залишався самим собою, мав величезний авторитет, кожна влада із ним рахувалася. Він урятував понад дві тисячі єврейських дітей та й багатьох дорослих євреїв, а також чимало поляків та українців. Сталін зважав на Шептицького, ба більше – боявся його. Владика писав йому такі листи: «Ми з вами вчилися в однаковому навчальному закладі...» Адже Сталін колись навчався в духовній семінарії...

– Чи з'являться такі персонажі, як Сталін чи Гітлер у «Владиці»?

– Ні, але, можливо, якби грошей було більше... Я відчуваю, як фільм розростається і хоче розвивати нові лінії. Це б можна було зробити дуже хороший серіал на двадцять серій, динамічний, наповнений подіями... Дуже легко. А так давати короткий епізодик із «вождями» – просто нецікаво.

– Не намагалися налагодити контакти із нащадками сім'ї Шептицьких?

– На жаль, ні. Знаю, що мешкають у Польщі, але я з ними не бачився.

– Ви уже втілили в кіно образи Шухевича, Бандери та Шептицького. Кого ще хотілося б?

– Хотілося б історію простої людини. Навіть назву уже маю. Називатиметься – «Народжений в Америці». Розказав її один чоловік, який зараз живе під Нью-Йорком. Це історія українця, який народився в Америці, а потім вирішив повернутися... Але я зараз продам цікаву тему, тож далі не розповідатиму.